

Co objevil Buddha?

přeloženo z anglického originálu What did the Buddha discover?, © 2005 Michael Eido Luetchford

[Předneseno Michaelem Eido Luetchfordem v Pražském buddhistickém centru Lotus v červnu 2005]

Kolem roku 450 před Kristem, žil v přepychu v paláci svého otce princ ze severoindického klanu Šákjů. Jednoho dne si uvědomil, že život, založený pouze materiálních aspektech žití nás obvykle nenaplní uspokojením. Přestože měl veškerý materiální komfort, byl ženatý a měl syna, byl dědicem otcovy říše, někde hluboko uvnitř stále cítil nespokojenost. Intuitivně cítil, že mu stále něco chybí. A protože se stále nemohl tohoto vnitřního pocitu zbavit, rozhodl se hledat to, co mu chybělo.

Opustil palác a toulal se krajem až se jednoho dne potkal skupinku asketických jogínů, kteří pobývali venku v lesích. Ti odmítáním veškerého fyzického pohodlí a přijímáním pouze minimálního množství jídla usilovali o dosažení vyšších stupňů vědomí. Věřili, že jich mohou dosáhnout pomocí duchovního cvičení, které se nazývalo *dhyana*, což znamená „meditace“. Seděli se zkříženýma nohama v tradiční pozici „lotosu“, kterou tak často můžeme vidět na mnoha ranných sochách Buddhy. Prostřednictvím hladovění stimulovali své mysli k vytvoření a ke vstupu do vyšších stavů vědomí. Věřili, že v nejvyšším stupni vědomí budou schopni vidět základní částice, které tvoří svět. Věřili, že se svět skládá ze základních částic (partikulí), které nazývali „dharmy“, které se objevují, nějaký čas v našem světě zůstávají a následně vymizí. Věřili, že veškerá existence je založena na tomto cyklickém objevování se a vytrácení se dharem. Věřili také, že právě ve vyšších sférách vědomí, budou schopni skutečně zažít toto elementární tvoření a ničení reality. Jejich cílem tedy bylo, dosáhnout svým vlastním duchovním úsilím těchto vyšších sfér vědomí.

Mladý princ byl uchvácen jejich zápallem v hledání vyšších stavů a přidal se k nim. Přidal se k jejich malé komunitě v lesích, seděl s nimi, hladověl s nimi a snažil se dosáhnout stejného cíle asi šest let. Ale přestože upřímně a s velkým nasazením cvičil, zatínal zuby a odmítal ty věci, po kterých se část jeho já dožadovala, necítil se spokojený. Intuitivně cítil, že to, co hledá, to, co mu v životě schází, se nedá nalézt ani v těchto asketických praktikách ani ve vyšších sférách vědomí, které jeho společníci tolik hledali. Nakonec je tedy opustil. Jeho sen ztroskotal.

Legenda praví, že když procházel lesem, narazil na dívku, která pásala kozy a která mu nabídla k občerstvení vydlabanou tykev plnou teplého kozího mléka. Tím, že se mléka napil si uvědomil, jak je důležité jíst, jak je důležité pít. Po letech upírání si jakéhokoliv fyzického uspokojení cítil obyčejné štěstí při pití teplého mléka.

Usadil se pod velkým stromem na okraji lesa. Počasí v Indii bylo dost teplé na to, aby mohl žít pod širým nebem a také šest let asketické praxe jej velmi otužilo, aby mohl žít takovým jednoduchým životem. Cvičení *dhyany*, které se naučil od jogínů, se pro něj stalo přirozeností. Cítil se velmi spokojeně, když seděl na jednoduché podušce, s tělem vzpřímeným, hlavou vyrovnanou nad rameny, nohama zkříženýma v pozici lotosu. Seděl ve svém jednoduchém příbytku a rozjímal nad svou situací. Uvědomoval si, že byl velmi nespokojený se svým životem, v přepychu paláce svého otce. A zároveň si musel přiznat, že jeho sen o dosažení nějakých zvláštních vyšších stavů vědomí, který se snažil dosáhnout s asketickými jogíny, se rozpadl. A tak seděl v tomto stavu bez cíle.

Jednoho večera, když seděl na své podušce dlouho do noci, pohlédl na čistou noční oblohu se zářícími hvězdami a pocítil duševní klid a spokojenost. Najednou ho napadlo, že právě tento pocit vnitřního klidu a spokojenosti (pocit smíření) přítomného okamžiku je plně dostačující. V tom okamžiku si také uvědomil, že to, co všechny ty dlouhé roky hledal, bylo po celou dobu právě před ním. Uvědomil si, že celý svůj život vždy existoval právě na tomto místě a právě v tento okamžik a že celý jeho život a celý svět je právě takový jaký je. Jeho nespokojenost se rozplynula.

Udiven tím, že řešení jeho problému je tak jednoduché, pokračoval v rozjímání nad svým zážitkem další měsíc a uvědomoval si, že dosáhl nějakého druhu hluboké vyrovnanosti ve svém životě. Nakonec všechny jeho vnitřní konflikty, které ho vyhnaly nejprve z paláce do lesů a z lesa do jeho současného tábořiště, ustaly. Cítil, že našel střední cestu mezi dvěma extrémy, které doposud formovaly jeho život. Na jedné straně extrém materiálních požitků a na straně druhé extrém duchovního zanícení. Cítil, že nakonec objevil jinou cestu, která nebyla ani jedním z těchto směrů, ale nějak existovala mezi oběma.

Dny ubíhaly a on si jasně uvědomoval, že jeho vyrovnanost je spojena právě se sezením ve vzpřímené pozici *dhyany*. Cítil, že ačkoliv se naučil sedět v této pozici kvůli následování nedosažitelných duchovních cílů, sezení samotné bylo nesmírně přínosné. Seděl vlastně v pozici, kde váha jeho trupu byla správně vyvážená na podušce. V této pozici nemusel vyvíjet žádné zvláštní úsilí sedět vzpříma. Zdála se být velmi přirozenou. Intuitivně vycítil, že tato vyrovnaná pozice je hluboce spojena s jeho poznáním a že díky ní se navrátil do původního stavu přirozenosti lidské bytosti.

Princ se cítil klidně a vyrovnaně. Něco jej ale stále nutilo jít dál. Cítil potřebu své poznání předávat dál. Jenom tak sedět na svém místě a pociťovat klid a vyrovnanost s okolním světem pro něj nakonec nebylo dost. Chtěl se pokusit zprostředkovat svým asketickým přátelům své poznání. Jak by jim ale mohl nejlépe vysvětlit, co mu tak změnilo život? Jak to lze vysvětlit slovy? Zcela určitě by neporozuměli. Cítil ale, že by se měl alespoň pokusit. Vlastně si nemohl pomoci, aby tak neučinil.

A tak opustil své tábořiště a vydal se hledat své společníky. Po nějakém čase je v lesích našel. Když asketové viděli přicházet svého starého známého, necítili se dobře. Mysleli si, že se jich princ zřekl a divili se nad tím, co by po nich mohl ještě chtít. Pak si ale všimli, jak dobře vypadá. Vypadal opravdu šťastně! Uvítali jej a princ se k nim posadil.

„Od té doby, co jsem vás opustil, jsem dosáhl hlubokého porozumění sebe sama a světa a probudil jsem se,“ řekl. Asketové se pochybovačně zeptali: „Jakého porozumění, jakého probuzení jsi dosáhl?“ „Nevím, jestli budu schopen vám to vysvětlit, ale pokusím se. Ze svého vlastního života jsem si uvědomil, že existuje několik základních životních pravd. Hned vám je vysvětlím. Velmi často se například cítíme nespokojeni. Cítíme se nespokojeni v případě, že náš život je založen pouze na snaze o dosažení materiálního komfortu, fyzického požitku. Cítíme se ale také nespokojeni, když je náš život založen na snaze po dosažení duchovní dokonalosti. Zdá se, že lidské bytosti se potácejí mezi těmito dvěma stavy, ale necítí se spokojeni ani v jednom z nich. Chceme stále něco dostat. Chceme stále od něčeho utíkat. Chceme být lepší než jsme. Je to právě toto chtění, které vytváří naši nespokojenost. A čím více chceme něco jiného, jiný stav, jiný život, jiný svět, tím více jsme nespokojeni. Já jsem ale objevil jinou cestu (pravdu). Objevil jsem cestu, která je mezi těmito

dvěma stavy, které vytváří nespokojenost. Objevil jsem střední cestu. Když jsem seděl ve vyrovnané pozici *dhyany* pod mým stromem, zjistil jsem, že žiji pouze tady v tomto okamžiku. Ačkoliv často vzpomínám na minulost nebo sním o budoucnosti, ani minulost ani budoucnost nejsou skutečné. Ale když sedím v *dhyaně*, obě tyto nespokojenosti zmizí a já jsem v klidu a harmonii tohoto přítomného okamžiku.“

Pět přátel Probuzeného bylo v úžasu. Pravda, kterou vyřkl, je zasáhla na správném místě. „A ještě jsem objevil jednu pravdu,“ řekl. „Existuje něco, co můžeme nazývat ‘realita’. Ano, je to vlastně ta realita, kterou jste se, přátelé, snažili nalézt vaším úsilím po objevení dharem (částic, partikulí). Realitu ale není možné objevit ve vyšších sférách vědomí, realita existuje tady na tomto místě, teď v tomto okamžiku. Není to stav, kterého bychom měli dosáhnout. Není to vidění dharem, je to universální Dharma. Je to všeobjímající realita a my všichni existujeme jako součást této reality. Jsme již její součástí a ona je naší součástí. Přesto je úplná, není tvořena částmi. Vesmír je úplný. Ačkoliv si myslíme, že jsme od ní odděleni, ve skutečnosti tomu tak není. Ačkoliv si myslíme, že naše těla jsou od ní oddělena, není tomu tak. Je to tento okamžik. Je to náš život. Je to kosmos. Když sedím v *dhyaně*, zažívám tuto celistvost, tuto Dharmu, tuto realitu. Tato pravda zahrnuje všechny ostatní pravdy. Nemůže však být uchopena samotnou myslí. Pochopením podstaty sebe sama a světa takový jaký je, jsem svobodný tady a teď.“

Pravda slov, která Probuzený vyřkl, zasáhla pět společníků jako blesk z čistého nebe. A tak i my o 2400 let později, na jiném kontinentu a v jiné kultuře, znovuobjevujeme v našich denních životech tu samou pravdu Probuzeného – Buddha. Někdy lapení v našich snech. Někdy chycení v našich vzpomínkách na minulost. Někdy hledající život, který je lepší než ten, který žijeme, hledající lepší já než já, které ve skutečnosti jsme. Sami si tak vytváříme svou vlastní nespokojenost. A jestliže máme dost štěstí a narazíme v našem životě na pravdu, kterou Buddha objevil, můžeme se také posadit na podušku, složit nohy, držet tělo vzpříma a objevit pro sebe, že existujeme pouze tady na tomto místě, že žijeme pouze v tomto přítomném okamžiku. A tak zažíváme ten samý stav mysli, který zažíval Buddha tolik let před námi.